

DRŽAVNI
ZAVOD ZA
INTELEKTUALNO
VLASNIŠTVO
REPUBLIKE
HRVATSKE

Autorsko pravo i srodna prava

MoodleMoot
7. lipanj 2024.

ZAKONODAVNI OKVIR

- [Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima](#) (NN br. 111/2021, kratica: ZAPSP)
- [Pravilnik o Vijeću stručnjaka za naknade na području autorskog i srodnih prava](#) (NN br. 38/2022)
- [Pravilnik o izdavanju odobrenja za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja prava](#) (NN br. 38/2022)
- <https://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/eu-propisi/> (15 direktiva, 2 uredbe)
- <https://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/medjunarodni-ugovori/>

ŠTO JE AUTORSKO DJELO

Autorsko djelo

- originalna intelektualna tvorevina
- iz književnog, znanstvenog ili umjetničkog područja, koje ima individualni karakter
- bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu
- ako ZAPSP-om nije drukčije određeno

Autorsko djelo mora biti na neki način izraženo – zaštitu uživaju izražaji što podrazumijeva **zamjetljiv oblik (formu)** određene ideje koja se postiže pomoću različitih sredstava izražavanja kao što su npr. **pisana ili izgovorena riječ, pokret tijela, zvuk, kao različiti dvodimenzionalni ili trodimenzionalni oblik**

- imitacije odnosno plagijati ne mogu biti predmetom zaštite autorskog prava

VRSTE AUTORSKIH DJELA

- jezična djela, kao što su pisana djela, govorna djela te računalni programi
- glazbena djela, s riječima ili bez riječi
- dramska i dramsko-glazbena djela
- koreografska i pantomimska djela
- djela vizualnih umjetnosti s područja slikarstva, kiparstva i grafike
- djela arhitekture
- djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna
- fotografska djela i djela proizvedena postupkom koji je sličan fotografskom
- audiovizualna djela, kao što su kinematografski, televizijski, dokumentarni, crtani, reklamni ili drugi filmovi te druga audiovizualna djela izražena slikama, sa zvukom ili bez zvuka, u vremenski organiziranom slijedu promjena, bez obzira na vrstu podloge na koju su fiksirana
- **novinarska djela, kao što su članci, fotografije i audiovizualni prilozi**
- **videoigre i druga multimedijalna djela**
- kartografska djela
- prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi, skice, tablice
- **druge vrste originalnih intelektualnih tvorevina koje imaju individualni karakter**

PRERADE DJELA -> ako su originalne intelektualne tvorevine individualnog karaktera zaštićene su kao samostalna autorska djela

- prijevodi
 - ali nisu zaštićeni prijevodi službenih tekstova iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva ako su učinjeni radi službenog informiranja javnosti i kao takvi objavljeni
- prilagodbe, obrade i druge izmjene računalnog programa
- za preradu djela potrebno je imati odobrenja autora izvornog djela
- prava autora izvornog djela ostaju netaknuta
- predmet AP je AD u cjelini, uključujući i nedovršeno AD, naslov te dijelovi AD koji udovoljavaju pretpostavkama AP zaštite

TVOREVINE KOJE NISU ZAŠTIĆENE AUTORSKIM PRAVOM I

Ne uživaju zaštitu autorskim pravom:

- ideje, postupci, metode rada ili matematički koncepti
- otkrića
- ideje i načela na kojima se zasniva bilo koji element računalnog programa
- dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter običnih medijskih informacija
- narodne književne i umjetničke tvorevine u izvornom obliku

... na taj se način uvažava interes javnosti

AUTOR DJELA

Autor djela je fizička osoba koja je autorsko djelo stvorila.

- *predmnijeva autorstva - autorom se smatra fizička osoba čije je ime, pseudonim, umjetnički znak ili kod na uobičajen način označen na primjercima autorskoga djela ili pri objavi autorskoga djela, dok se ne dokaže suprotno*
- pravna osoba ne može biti autor
- jedno autorsko djelo može izraditi više autora:
 - sastavljeno djelo** (npr. glazbeno djelo s riječima)
 - koautorsko djelo** (npr. film)
- autorska djela su ljudske tvorevine (djela nastala pomoću UI ?)

SASTAVLJENO DJELO - PRIMJER

Baza autora

[← Povratak](#)

Naziv djela	Nastanak	Trajanje
Terca na tišinu	2010	00:04:12

Ime i prezime	Tip
> Tibor Karamehmedović	C - Autor glazbe
> Sanin Karamehmedović	A - Autor teksta
> Nikša Bratoš	ARR - Aranžer
> IDM MUSIC d.o.o. (HR)	E - Izdavač
> Los Angeles d.o.o.	E - Izdavač

<https://www.zamp.hr/baza-autora/djelo/pregled/154299752>

KOAUTORSKO DJELO

Koautori AV djela:

- Glavni redatelj (glavni koautor)
- Autor scenarija
- Glavni snimatelj
- Glavni montažer slike i zvuka
- Skladatelj glazbe
- Glavni crtač odnosno glavni animator (kada je to bitan element AV djela)
- Ako neka druga fizička osoba dokaže da je njezina intelektualna tvorevina bitan element AV djela bit će priznata kao koautor AV djela

Režija: Vlatka Vorkapić

Scenarij: Vlatka Vorkapić, Elvis Bošnjak

Kamera: Dragan Marković

Montaža: Marin Juranić

Scenografija: Tanja Lacko

Uloge: Judita Franković, Goran Bogdan, Dejan Aćimović, Ivo Gregurević, Elvis Bošnjak, Barbara Prpić

Producent: Ivan Maloča

Produkcija: Interfilm

Koprodukcija: Hrvatska radiotelevizija (HRT)

Kod izglasavanja:
Zagrepačka So
o nepotrebnom
nikako ne mogu
bikova sve manj
deklariranu ljuba
Sonji nosi Ante,

Izvor: <https://harc.hr/hrvatski-film/katalog-hrvatskih-filmova/sonja-i-bik>

SADRŽAJ AUTORSKOG PRAVA

IMOVINSKA PRAVA

- pravo umnožavanja
- pravo distribuiranja (stavljanja u promet AD)
- pravo priopćavanja AD javnosti
- pravo prerade

MORALNA PRAVA

- pravo prve objave
- pravo na priznanje autorstva
- pravo na poštovanje AD
- pravo na poštovanje časti i ugleda autora
- pravo opozvati iskorištavanje AD (ne primjenjuje se na AV djela, djela arhitekture, elektroničke baze podataka te računalne programe)

SRODNA PRAVA

- prava srodna autorskom pravu, koja imaju svoj poseban predmet zaštite a koji je uglavnom vezan uz autorska djela; nazivaju se još i susjedna prava

- prema ZAPSP-u srodna prava su:
 - pravo umjetnika izvodača na njihovim izvedbama
 - pravo proizvođača fonograma na njihovim fonogramima
 - pravo audiovizualnih producenata na njihovim videogramima
 - pravo organizacija za emitiranje na njihovim programskim signalima
 - pravo nakladnika informativnih publikacija na njihovim informativnim publikacijama
 - pravo proizvođača neoriginalnih baza podataka na njihovim neoriginalnim bazama podataka
 - pravo nakladnika na njihovim pisanim izdanjima

Na istom zaštićenom djelu mogu postojati istodobno autorsko i srodna prava te je u tom slučaju odobrenje potrebno tražiti od svih nositelja prava

▪Knjiga: autorska prava autora teksta, fotografija, crteža na naslovnici, ilustracija u knjizi ali i srodna prava nakladnika (izdavača) na izdanju

▪Plakat: autorska prava autora teksta te srodna prava nakladnika

▪Film: autorska prava glavnog redatelja, snimatelja te srodna prava producenta

▪Pjesma fiksirana na fonogram: autorska prava autora glazbe i stihova te srodna prava glazbenih izvođača ali i proizvođača fonograma

...

TRAJANJE AUTORSKOG PRAVA I

Zaštita traje za života autora i 70 godina nakon njegove smrti

- u slučaju koautorskog djela taj se rok računa od smrti koautora koji je posljednji umro

Za djelo nepoznatog autora AP traje 70 godina od zakonite objave djela (osim ako autor u tom razdoblju otkrije svoj identitet)

Ako se trajanje AP ne računa od smrti autora a AD nije bilo zakonito objavljeno AP prestaje 70 godina od kada je AD nastalo

Računanje rokova – od 1. siječnja godine koja neposredno slijedi godinu u kojoj je nastala činjenica od koje se računa početak roka

Istekom roka zaštite djelo postaje javno dobro i može se slobodno koristiti ali uvijek je obavezno poštovati moralna prava autora

TRAJANJE SRODNIH PRAVA

- umjetnici izvođači – 50 g. od izvedbe ili 70 g. ako izvedba fiksirana na fonogram bude zakonito izdana ili priopćena javnosti
- proizvođači fonograma – 50 g. od prvog fiksiranja fonograma ili 70 g. ako je fonogram zakonito izdan. Ako nije zakonito izdan onda 70 g. od prvog priopćavanja javnosti
- AV producenti – 50 g. od stvaranja prve fiksacije videograma a ako je u tom razdoblju videogram zakonito izdan ili priopćen javnosti 50 g. od prvog izdanja ili priopćavanja javnosti
- organizacije za emitiranje – 50 g. od prvog emitiranja progr. signala
- nakladnici informativnih publikacija – 10 g. od prve zakonite objave
- pravo proizvođača neoriginalne baze podataka – 15 g. od završetka izrade BP. Ako je unutar tog razdoblja objavljena – 15 g. od zakonite objave
- pravo nakladnika na pisanim izdanjima – 25 g. od prvog zakonitog izdanja djela

INDIVIDUALNO

- sklapanjem ugovora o određenom pojedinačnom korištenju autorskog djela ili predmeta zaštite srodnih prava (npr. ugovor o izdavanju književnog djela)
- osobno ili putem ovlaštenog zastupnika

KOLEKTIVNO

- organizacija nositelja prava ili neovisni upravljački subjekt, koji za obavljanje takve djelatnosti ima odobrenje Zavoda
- popis organizacija koje imaju odobrenje Zavoda dostupan je putem <https://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/autorsko-pravo/ostvarivanje/kolektivno/>

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AP

- slučajevi kada se može koristiti objavljenim autorskim djelom bez odobrenja nositelja prava ili bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade
- ravnoteža između prava autora i potreba javnosti za slobodnim korištenjem njihovih djela zbog npr. održavanja nastave, istraživanja, razvoja znanosti, informiranja javnosti, zaštite osobe s invaliditetom i dr.
- sva sadržajna ograničenja autorskog prava propisana su ZAPSP-om u člancima 181.-213.
- **moralna prava uvijek se moraju poštovati !**

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AP VEZANA UZ NASTAVU I

- ograničenja prava umnožavanja u korist pojedinih ustanova – čl. 193.
- ograničenje za potrebe uvrštavanja pojedinih odlomaka određenih zakonito objavljenih autorskih djela ili cjelovitih kratkih autorskih djela ili predmeta srodnih prava u zbirku koja je isključivo namijenjena nastavi ili znanstvenom istraživanju kao što su čitanke, udžbenici, znanstveni priručnici i dr. – čl. 197.
 - dopušteno je umnožavanje na papir ili bilo koji drugi medij i distribuiranje
 - bez odobrenja nositelja prava, ali uz pravo na primjerenu naknadu
 - ta se zbirka može priopćavati javnosti radi njezinog digitalnog korištenja u nastavi pod uvjetom da se takvo korištenje odvija u okviru nadležnosti obrazovne ustanove ...
 - uz navođenje izvora

SADRŽAJNA OGRANIČENJA AP VEZANA UZ NASTAVU II

- ograničenje za potrebe javnog izvođenja ili javnog scenskog prikazivanja zaštićenih djela u obliku izravnog poučavanja na nastavi ili na priredbama koje su vezane uz nastavu u opsegu opravdanom obrazovnom svrhom koja se želi postići, uz nekomercijalnu svrhu - članak 198. stavci 1. i 5. ZAPSP-a
- ograničenje za potrebe davanja primjera u nastavi - članak 198. stavci 2. - 5. i članak 199. ZAPSP-a
 - bez odobrenja NP i bez plaćanje naknade korištenje AD u pravilu u dijelovima ili u isječcima a opravdano je nekomercijalnom svrhom
 - svrha: podupiranje, obogaćivanje ili nadopunjavanje nastave i nastavnih aktivnosti unutar i izvan prostorija obrazovnih ustanova
 - odnosi se na digitalnu i internetsku nastavu, učenje na daljinu i prekograničnu nastavu te na sve obrazovne razine
 - uvjet: takvo korištenje se odvija u okviru nadležnosti obrazovne ustanove, u njezinim prostorijama ili u drugim objektima ili putem sigurnog elektroničkog okružja kojemu mogu pristupiti samo učenici ili studenti i nastavno osoblje te obrazovne ustanove
 - potrebno naznačiti izvor i ime autora ili drugog nositelja prava

- ograničenje za potrebe korištenja citata, kritika i osvrta - članak 202. ZAPSP-a
 - *bez odobrenja nositelja prava i bez plaćanja naknade, doslovno navođenje ulomaka autorskog djela (citata) ili predmeta srodnog prava koji su*
 - *na zakonit način postali pristupačni javnosti, radi znanstvenog istraživanja, nastave, kritike, polemike, recenzije, osvrta i slično*
 - *u mjeri opravdanoj svrhom koja se želi postići i u skladu s dobrim običajima*
 - *s time da se mora naznačiti izvor i ime autora*

RASPOLAGANJE AUTORSKIM PRAVOM

- autor može za drugoga osnovati pravo iskorištavanja autorskog djela ugovorom, davanjem odobrenja za korištenje ili drugim pravnim poslom
- autorskopравни ugovor:
 - ugovor na temelju kojeg se stječe pravo iskorištavanja autorskog imovinskog prava
 - oblik: **obavezno pisani** (izuzetak su mali nakladnički ugovori)
 - sadržaj ugovora:
 - autorsko djelo na koje se odnosi (fotografija, slika, tekst, glazba, ...)
 - način korištenja djela (isključivo, neisključivo, ograničeno sadržajno, vremenski ili prostorno)
 - naknada za korištenja djela ili izričita odredba da se pravo korištenja osniva bez naknade
 - osoba ovlaštena za korištenje autorskog djela

AUTORSKA DJELA STVORENA U RADNOM ODNOSU I

- to je djelo koje za vrijeme trajanja radnog odnosa kod određenog poslodavca stvori autor izvršavajući svoje obveze iz ugovora o radu
- *ako ugovorom o radu ili drugim aktom kojim se uređuje radni odnos ili drugim ugovorom sklopljenim između autora i poslodavca nije drukčije određeno, smatra se da je poslodavac stekao isključiva autorska imovinska prava iskorištavanja AD stvorenog u radnom odnosu koji je potreban za ostvarenje djelatnosti koju obavlja, bez prostornog i vremenskog ograničenja*
- smatra se da je poslodavac dobio autorovo odobrenje da djelo stvoreno u radnom odnosu: **javno objavljuje**, prerađuje i prevodi te takvo koristi, sastavi s drugim djelom radi zajedničkog korištenja te **uključi u zbirku ili bazu podataka i tako koristi** kao i da **djelo predstavlja javnosti pod imenom poslodavca zajedno s autorovim imenom**
 - ove ovlasti poslodavac može izvršavati u sadržaju i opsegu koji je potreban za ostvarenje djelatnosti koju obavlja
 - smatra se da je poslodavac dobio autorovo odobrenje da **dovrši** njegovo nedovršeno djelo stvoreno u radnom odnosu

AUTORSKA DJELA STVORENA U RADNOM ODNOSU II

- pravo na naknadu za stvaranje AD u radnom odnosu i njegovo iskorištavanje **ostvaruje se primanjem plaće**
- Ali ako je korištenje tog AD imalo **bitan doprinos** na povećanje dohotka odnosno dobiti ili unaprjeđenje obavljanja djelatnosti poslodavca autor **ima pravo na posebnu primjerenu naknadu** razmjerno doprinosu koji je njegovo AD imalo na povećanje dohotka/dobiti ili na unaprjeđenje obavljanja djelatnosti poslodavca, **ako je to određeno u ugovoru o radu, pravilniku o radu ... ili nekim drugom aktu kojim se uređuje radni odnos**
- pravo na posebnu primjerenu naknadu pripada autoru neovisno o prestanku radnog odnosa za vrijeme čijeg je trajanja AD nastalo
- navedene odredbe primjenjuju se i na AD koja stvore javni službenici i namještenici u obavljanju javne službe, na AD koja stvore znanstvenici, suradnici i nastavnici izabrani u izvršavanju njihove nastavne, obrazovne ili slične djelatnosti, na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama

AUTORSKA DJELA STVORENA NA VISOKIM UČILIŠTIMA I U ZNANSTVENIM ORGANIZACIJAMA I

- različita autorska djela i predmeti srodnih prava nastaju na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama
- KOME PRIPADAJU PRAVA NA DJELU ?
- na EU razini nema jedinstvenog odgovora
 - propisi pojedine DČ
 - politike o pravima intelektualnog vlasništva institucije
 - ugovori
- ZAPSP sadrži odredbe o autorskim djelima stvorenim u znanstvenom, umjetničkom, nastavnom i stručnom radu na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama te posebne odredbe o autorskim pravima studenata (članci 110. i 111.)

AUTORSKA DJELA STVORENA NA VISOKIM UČILIŠTIMA I U ZNANSTVENIM ORGANIZACIJAMA II

- članak 110. stavak 1. ZAPSP-a:

U pogledu autorskih djela koja stvore znanstvenici, suradnici i nastavnici izabrani u znanstveno-nastavna, i stručna zvanja u izvršavanju njihove nastavne, obrazovne ili slične djelatnosti, na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama, primjenjuju se članci od 100. do 103. te članak 109. ovoga Zakona.

- članak 100. stavak 1. ZAPSP-a – isključiva autorska imovinska prava iskorištavanja autorskog djela stvorenog u radnom odnosu pripadaju poslodavcu, ako ugovorom o radu ili drugim aktom kojim se uređuje radni odnos ili drugim ugovorom sklopljenim između autora i poslodavca nije drukčije određeno

AUTORSKA DJELA STVORENA NA VISOKIM UČILIŠTIMA I U ZNANSTVENIM ORGANIZACIJAMA III

- članak 110. stavak 2. ZAPSP-a:

*Autorska prava na autorskim djelima koja stvore znanstvenici, suradnici i nastavnici izabrani u znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna,... i stručna zvanja, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje, u izvršavanju njihove znanstvene, istraživačke, stručne, umjetničke ili slične djelatnosti, na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama, **pripadaju njihovim autorima, bez ograničenja, ako ugovorom o radu, drugim aktom kojim se uređuje radni odnos, kolektivnim ugovorom ili drugim ugovorom s autorom nije drukčije određeno.***

- visoka učilišta i znanstveni instituti mogu donositi pravila o upravljanju autorskim djelima i pripadajućim autorskim pravima na visokim učilištima i znanstvenim institutima

AUTORSKA PRAVA STUDENATA I

- autorsko pravo na autorskim djelima koje stvore studenti u izvršavanju svojih studentskih obveza na preddiplomskim, diplomskim i poslijediplomskim studijima pripadaju njihovim autorima (članak 111. stavak 1. ZAPSP-a)
 - završni i seminarski radovi, radovi nastali kao rezultat znanstvenih istraživanja i sl.
 - ali navodi i sljedeće: ako ovim Zakonom, pravilima o postupanju s autorskim djelima koje donose visoka učilišta u skladu s pravilima o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju, ugovorom o studiranju ili drugim ugovorom sa studentom nije drukčije određeno
 - student prije početka studiranja mora biti upoznat s pravilima o postupanju s autorskim djelima koje donose visoka učilišta i mora na njih pristati u pisanom obliku

AUTORSKA PRAVA STUDENATA II

- student se ne može protiviti da se njegov završni rad objavi na javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice veleučilišta ... i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice – veza s Zakonom o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti
- osim u slučaju kada je nužno da se privremeno zadrži tajnost sadržaja tog završnog rada ili dijela završnog rada zbog postizanja zaštite patentom, industrijskim dizajnom ili nekim drugim pravom industrijskog vlasništva
 - u tom slučaju student može zahtijevati odgodu objave do ostvarenja uvjeta za postizanje odgovarajuće zaštite pravom industrijskog vlasništva ili do prestanka potrebe za čuvanjem tajnosti (članak 111. stavci 5. i 6. ZAPSP-a)

I ZA KRAJ ...

- ako koristimo tuđa autorska djela uvijek je potrebno paziti na autorska prava pri čemu ista pravila vrijede za fizičko okruženje i digitalno okruženje
 - ... jer kada smo mi autori želimo da i drugi poštuju naša autorska prava
- za svako korištenje autorskog djela potrebno je tražiti odobrenje od nositelja prava - osim ako je djelo u javnoj domeni ili ako se radi o takvom korištenju koje bi se moglo podvesti pod sadržajno ograničenja autorskog i srodnih prava
- kada svoje autorsko djelo objavljujemo putem interneta preporuka je da se objave uvjeti pod kojima drugi smiju koristiti to autorsko djelo (putem npr. *Creative Commons* licencija koje se često koriste ili na neki drugi način)
- kada koristimo tuđe autorsko djelo dostupno putem interneta obavezno treba poštovati uvjete pod kojima je to djelo dopušteno dalje iskorištavati
- ...

Hvala na pažnji

Državni zavod za intelektualno vlasništvo
Ulica grada Vukovara 78, Zagreb
Informacijski centar INCENTIV
e-mail: info@dziv.hr

EUIPO FAQs on copyright for teachers

- Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO) je prikupio odgovore od svih država članica EU-a u vezi 15 najčešćih pitanja o korištenju autorskih djela u obrazovanju te su ti odgovori za sve države članice EU-a uključujući RH dostupni putem poveznice

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/hr/web/observatory/faq-teachers-hr#14b>